

Karin har ordet

Hej alla vänner i Lidingö hembygdsförening!

Som jag skrev förra året så är inte den här årstiden min favorit precis. Det är regn, blåsig och mörkt och man längtar bara till vår och sommar. Men med tanke på det och det oroliga världsläget är det ännu viktigare att vi alla stöttar varandra och hittar gemenskap som gör tillvaron trivsam. Det gör man i Hembygdsföreningen och på vårt fina museum där det alltid är aktiviteter på gång. Vi har mycket på programmet under november och december vilket vi skriver om i detta nummer.

Vissa aktiviteter hamnar i skärven av utgivningen så håll ögonen öppna och ha koll på våra sociala medier. Vi finns på Facebook, Instagram, hemsidan och vi skickar även ut medlemsmail med jämna mellanrum.

Jag vill passa på att tacka alla för ett fantastiskt år och för att ni hjälpte till att göra vår fina Hembygdsförening till Årets hembygdsförening. Tar också tillfället i akt att önska er alla God Jul och Gott Nytt År! ■

Karin Mörk, ordförande

Ta en paus från julstöket

Varför inte en lugn stund i museet. I studierummet hittar du stora delar av Lidingös historia i böcker att läsa på plats och på en skärm där du kan bläddra bland tusentals foton. I basutställningen "Historien om Lidingö" beskrivs öns spännande utveckling. Våra museivårdar svarar gärna på dina frågor och kan också ordna kaffe med dopp! ☼



FOTO: SUSANN THORNGREN

Detalj i silver från en röd mässhake, utformad av Märtha Gahn och skänkt av Södra Lidingö kyrkliga arbetsförening till församlingen midsommardagen 1940.

Unik visning av liturgisk prakt

År 2023 firade Lidingö kyrka 400 årsjubileum. Genom seklerna har församlingen fått många gåvor av besuttna Lidingöbor att användas i gudstjänstlivet. De varierar från kyrkklockor, malmkronor, kyrksilver, konstverk och textilier. Ett av de äldsta inventarierna är en malmkrona som bär inskriptionen "Gifwet till Guds huus på Lidingeöhn. Anno 1689". Det lilla klocktornet som finns på kyrkan skänktes 1817 av fabrikören Lars Fresk på Elfviks gård. På korets vägg framme vid altaret finns ett par stora barockplåtar i mässing. De skänktes av kapten J C Cedersparre på Bo gård 1739. På altaret står ett krucifix som Norra Lidingö kyrkliga syförening gav till församlingen efter en restaurering av kyrkan 1952.

Redan 1697 upprättades en inventariellista över kyrkans regalia. Bland annat finns en gammal mässhake i guldbrokad broderad med silvertråd. Den skänktes till Lidingö av grevinnan Bielke på Frösvik i Danderyd 1697 då kyrkan fortfarande var en del av Dan-

deryds församling. År 1781 skänkte änkefru Schön på Skärsätra gård en hel kyrkoskrud till Lidingö församling. En kyrkoskrud består av plagg som prästen bär men även av textilier som används vid altaret.

En dopskål i silver från 1753 används än idag och placeras på dopängeln framme i koret. Bland församlingens kyrksilver kan också nämnas det moderna processionskorset som är gjort av silversmeden Heinz Decker. Korset kom till kyrkan så sent som 1994. Decker har även formgivit korset på taket på Ansgarskyrkan och tuppen på klockstapeln.

Lidingö hembygdsförening bjuder nu in till en visning av flera av kyrkans regalia, främst textilier, men eftersom sådana inte får lämna sin församlings lokaler, äger föredraget rum i S:ta Annagården tisdagen den 25 november kl 19. Kyrkorådets ordförande och inventarieansvariga kyrkvärd Suzanne Fredborg visar och berättar. ■

Susann Thorngren

Lidingös forntid, en 5 000-årig historia

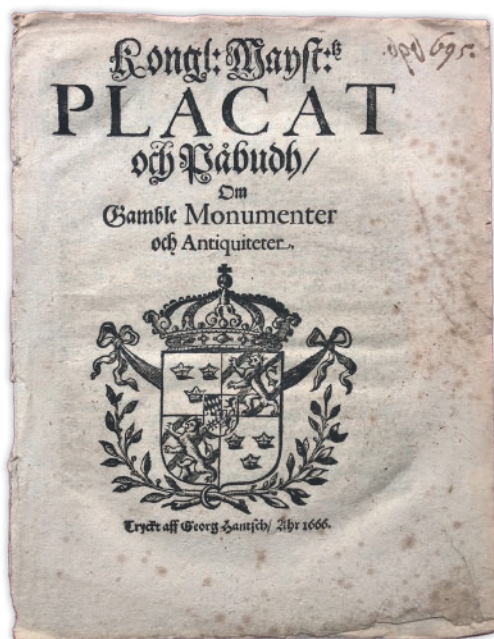
Lidingös forntid inleddes cirka 4 000 år före vår tidräkning och pågick till slutet på vikingatiden, det vill säga till ungefär år 1 000. Den 5 000-åriga epoken kommer att belysas i en kommande utställning på Lidingö museum som planeras att öppnas den 31 januari nästa år. Utställningen bygger till stor del på

de fynd som under årens lopp påträffats på Lidingö. Fynden förvaras i skyddad miljö på Historiska museet. Men vi får ta del av dem genom bra fotografier som Historiska museet bidragit med.

Utställningen vill även berätta om vad lagen säger om fornlämningar och deras skydd och om hur arkeologerna

praktiskt arbetar när de får ett uppdrag. Vi får också veta vad våra gamla gårdsnamn, liksom de två kända runinskrifterna från Lidingö har att berätta. Slutligen kommer besökaren att se var på Lidingö forntidens gårdar låg och hur det dåtida näringslivet tedde sig. ■

Carl-Henrik Ankarberg



◀ Sverige har sannolikt världens äldsta gällande fornminneslag. Den kom till redan 1666, och hette Konglig Majestäts Placat och påbudh om Gamble Monumenter och Antiquiteter. Ur C-H Ankarbergs samling

Här på Historiska museet har man för vår räkning tagit fram lådorna med förhistoriska fynd från Lidingö för fotografering. Anmärkningsvärt är alla de vikingatida pil- och spjutspetsar av järn som särskilt under 1800-talet påträffats i trakten av Hersbyholms gård. Numera finns där bara en rest bautasten vid kyrkogårdsmuren intill Kyrkallén/Ekholmsnäs vägen. Det är det enda bevarade synliga märke ovan jord efter det stora bortodlade gårdsgravfältet vid forna Hersby gård.



FOTO: MARIANNE FOGHAMMAR



Lidingöberättelser

Hembygdsföreningen får ibland brev med berättelser om livet på Lidingö under olika epoker. De kan komma från Lidingöbor som skrivit sin historia, kanske för barn och barnbarn, eller från yngre generationer som hittat efterlämnade papper från farfar eller mormor. Gerda Totties beskrivning av somrarna på Remidal i "På min mammas gata" (Lidingöboken 2025) är ett sådant exempel.

Lidingöboken har väckt intresse och det är troligt att det kommer in flera bidrag, särskilt efter det program som Hembygdsföreningen och Lidingö stadsbibliotek arrangerade förra veckan: "Lidingö berättar". Men vi har inte möjlighet att löpande ge ut böcker, hur mycket intressant material som än kommer in. Allt läggs emellertid in i vårt arkiv men vi arbetar med att göra delar tillgängliga för våra medlemmar – och andra intresserade – håller vi på att lägga upp en avdelning på vår hemsida.

Där kommer ni att hitta historier – många roliga, en del sorgliga men alla intressanta. Redan nu finns några att ta del av.

Välj Meny, klicka på "Lidingö berättar" och du kommer till en förteckning över av stadsdelar.

Klicka på valfri stadsdel, till exempel Torsvik, och se vad vi för närvarande har under den rubriken – men kom ihåg att platsen är under uppbyggnad! Kanske kan du bidra med mer.

Lena Adelsohn Liljeroth har hittat en berättelse om sin morfarsfars barn-dom på Tureberg på Bosön i slutet av 1800-talet:

"Tänk att vi fick mjölk från Smedvikan (Bogesund) som rodde över fjärden för vår del o lämnade väl även till två familjer vid södra Bosöstranden, Engströms o Johansson. Men när isen varken bar eller brast kunde de inte slå sig igenom. Carl Oskar var ju liten och behövde mjölk, då fick Ture, som var störst och jag som sällskap, rustas ut och med lykta och

Invigning av fotoutställning, vandringar, spännande föredrag och traditionell höstmarknad



FOTO: KERSTIN LARSEN

Här håller Susann Thorngren, Marianne Lindkvist, Gunilla Skoglund och Kerstin Lagergren på att plocka upp massor av fynd på loppisbordet.

Det har varit en livaktig höst för Hembygdsföreningen. Den vackra utställningen med Sune Peterssons foton invigdes i början av oktober. Den har glatt många och finns kvar till slutet av januari.

Många deltog i vandringarna i Dalénumområdet under ledning av Göran Dalén, sonson till Gustaf Dalén, och i Bygge och Bo där Patrik Edgren och Marianne Råberg visade och berättade.

Det har varit en stor bredd på programmen i Magdasalen och många intressen har tillgodosetts: Södra

Lidingöbanan och dess stationshus, Nationalstadsparken och Europas äldsta fotomodell. Medan Hembygdsnytt gick i produktion berättade professor Catharina Nolin om kvinnliga trädgårdsarkitekter – i Sverige men särskilt på Lidingö.

Den traditionella höstmarknaden lockade många och det var strykande åtgång på kaffe med hembakat bröd, tombolalotter, hantverksprodukter och textilier och inte minst på fynd på det dignande loppisbordet. ■

Nu fyller Lidingö stad 100 år

När klockan slog tolv på nyårskvällen 1925 blev köpingen Lidingö stad. Den kommande födelsedagen hade firats med körsång och tal i på Hersby skolgård och med ett monumentalt fyrverkeri. Nästa år fyller alltså Lidingö stad 100 år och det ska Lidingö stad, Lidingö hembygdsförening och många andra föreningar på Lidingö fira. Hembygdsföreningen bidrar till festligheterna med en bok om de första hundra åren, "En resa genom tiden" och program i Magdasalen. Staden kommer att koncentrera sitt firande till lördagen 9 maj och andra aktörer förbereder en rad aktiviteter. Vi kommer att rapportera i Hembygdsnytt – men framför allt, håll uppsikt på vår hemsida så du inte missar något roligt! ■



Boken "En resa genom tiden", som skildrar de första hundra åren, är nu under produktion och kommer att utgöra ett av Hembygdsföreningens bidrag till jubileumsfestligheterna.

Gunnar Friberg nominerad till 2025 års byggnadsvårdare

Vår föreningsmedlem Gunnar Friberg har av Byggnadsvårdsföreningen nominerats till 2025 års byggnadsvårdare. Gunnar har i decennier värnat om genuina byggnader och miljöer på Lidingö. När kommunen ville riva Kilsborg (se bilden), som Gunnar hyr, kämpade han för dess bevarande. Han vårdar byggnaden med traditionella metoder och ser till att underhållet sker på rätt sätt.

Genom opinionsarbete har Gunnar också fått SL och Lidingö stad att rusta upp hållplatskurer längs Lidingöbanan. I sin motivering skriver Byggnadsvårdsföreningen att "genom sin uthållighet, sitt engagemang och sin känsla för detaljer visar Gunnar att även små byggnader och vardagliga miljöer är viktiga



FOTOGRAF: OKÄND

Den rödmålade byggnaden Kilsborg representerar en form av små arbetarbostäder som var typiskt förekommande vid gårdarna under 1800-talet på Lidingö.

pusselbitar i vårt gemensamma kulturarv." Hembygdsföreningen gratulerar till nomineringen. ■

påklädda, ge oss ut i mörkret och snön och vandra genom Mörka Skogen, pulsa i snön, till "Bo" herrgård för att köpa mjölk till lillebror och vända åter hem. Det var ju en gång, genom mörk skog på en fjärdings väg, fram och åter blev det en halv mil. Men fastän så små som vi var så kände man ansvar, att nu gäller det något. Så blev isen bärig efter några dagar o då var förbindelsen normal."

Ur morfars Erik Arlons blå anteckningsbok där han beskriver sin fars barndom på Tureberg, Bosön, renskrivet av Lena Adelsohn Liljeroth, barnbarn till Erik Arlon.

Välkommen att berätta din och din familjs historia! ■

Lena Norberg

Ta en julklappsruna på julmarknaden eller i museet

Hembygdsföreningen deltar som förr om åren i julmarknaden i Lidingö centrum lördag 6 december från klockan 11.00. Passa på att besöka vårt stånd och handla julklappar som värmande raggsockar, vantar eller muddar!



Fortsätt också gärna in på Lidingö museum som har öppet samma tid. Där finns värmande kaffe, trevliga presenter och intressant Lidingölitteratur. ■



Några nya presenter i museibutiken: en exklusiv skärbräda och pepparkaksformar med Lidingös karaktäristiska kontur. ■

Ny skrift i museibutiken

Bygga och Bo 100 år heter en ny skrift i museibutiken. Författaren Patrik Edgren har här beskrivit det nydanande villaområdet i Askrike som stod klart 1925. Husen väckte stort intresse och drog många besökare till Lidingö. Den



perfekta julklappen för alla intresserade av arkitektur och Lidingös utveckling.

Bygga och Bo, en idyll där författaren Patrik Edgren själv vuxit upp. ■

Hembygdsnytt som e-post

I förra numret av Hembygdsnytt bladade vi in en förfrågan om några av er var intresserade av att få Hembygdsnytt som e-post i stället för den tryckta versionen. Gensvaret har varit glädjande stort och vi upprepar frågan. Vill du hjälpa oss att minska portokostnaderna och avlasta våra duktiga "brevduvor", så skicka ett mail till info@lidingohembygd.se så kan vi samtidigt vara säkra på att vi har rätt e-postadress! Det är inte alla som tänkt på att meddela oss när de ändrat adress. ■

KALENDARIUM

Tis	25	nov	19.00	S:ta Annagården: Visning av kyrkans regaler, Suzanne Fredborg *
Mån	1	dec	18.00	Lidingö museum: Gustaf Dalén, AGA och uppfinningarna: svetsning och metallurgi, två föreläsningar av Magnus Areskoug och Torsten Holm, Gustaf Dalén Memorial **
Lör	6	dec	11.00	Lidingö centrum: Julmarknad
Sön	7	dec	16.00	Lidingö museum: Julkonsert, Mattias Enn ***
Lör	31	jan	14.00	Lidingö museum: Invigning av utställningen "Lidingö forntid – en 5000-årig historia", fri entré

- * Föranmälan till kansliet, info@lidingohembygd.se eller 08-765 75 67, entré 140 kronor, 120 kronor för medlem
- ** Anmälan per SMS till Claes Söderström 076-231 53 10, entré 100 kronor
- *** Biljetter köps via Billetto.se, entré 300 kronor
Museet håller stängt från 23 december och öppnar igen lördag 3 januari.

Du vet väl om...

...att följande företag stödjer oss genom att ge rabatt till dig mot uppvisande av medlemskort:



Julkonsert

med Mattias Enn som sjunger chansoner, visor och kupletter på franska och svenska, söndag 7 december kl. 16:00. Entré 300 kr. Biljetter via www.billetto.se. Insläpp från kl. 15:00. Kaffeservering 25 kr. ■



Medlemsavgift

Inbetalningskort förmedlemsavgiften 2026 – 275 kronor för enskilda, 400 kronor för familjer – bifogas i detta nummer av Hembygdsnytt.

Betala gärna med swish: 123 181 45 65 eller med bankgiro BG: 5802-2187.

HembygdsNytt nr 4/2025
Ansvarig utgivare: Karin Mörk
Redaktion: Carl-Henrik Ankarberg, Siv Bergius, Margareta Borgelin, Lena Norberg, Susann Thorngren
Layout: Owe Ericsson, Seforma
Tryck: Stockholms Lito Grafiska

Öppet:
Museet: tis, tors, lör, sönd kl. 12.00-15.00
Kansliet: tis och tors kl. 09.30-15.30
Lejonvägen 26a, mittemot Lidingö centrum
Tel: 08-765 75 67
E-post: info@lidingohembygd.se
E-post till styrelsen: styrelsen@lidingohembygd.se

Medlemsavgift: 250,-, familj 375,-
BG: 5802-2187
Swish: 123 181 45 65



www.hembygd.se/lidingo